

PENGLIBATAN MAHASISWA DALAM KOSISWA DI INSTITUT PENGAJIAN TINGGI AWAM

[STUDENT INVOLVEMENT IN THE COOPERATIVE OF PUBLIC UNIVERSITIES]

MOHAMAD HANIFF MOHAMAD HASHIM^{1*}

MOHD ZAIB MAT YUNUS¹

SALWANI ALI¹

Abstrak

Institut Pengajian Tinggi (IPT) merupakan institusi yang bertanggungjawab meningkatkan pengetahuan dan kemahiran berkaitan keusahawanan. Keusahawanan amat penting kerana membantu mahasiswa mencipta peluang pekerjaan sekali gus mengurangkan kadar pengangguran pada masa hadapan. Akan tetapi, penglibatan mahasiswa yang dalam aktiviti keusahawanan di IPT tidak begitu memberangsangkan dan rendah. Antara medium memupuk aktiviti keusahawanan ini ialah melalui berkoperasi. Walaupun bilangan mahasiswa amat ramai dalam sesebuah universiti, penglibatan mahasiswa dalam aktiviti keusahawanan dan berkoperasi masih rendah. Justeru, kajian ini dilaksanakan bertujuan mengenal pasti ciri-ciri, faktor mendorong aktiviti keusahawanan dan penglibatan dalam keusahawanan koperasi anggota Koperasi Siswa (KOSISWA). Kutipan data melibatkan kaedah kuantitatif melalui borang soal selidik. Skop kajian ialah anggota KOSISWA yang terletak dalam Institut Pengajian Tinggi Awam (IPTA) di seluruh Malaysia. Responden yang terlibat ialah seramai 230 orang anggota. Daripada analisis regresi berganda, faktor utama yang mendorong kepada penglibatan aktiviti keusahawanan KOSISWA ialah Minat. Dapatan kajian ini akan membantu pemegang taruh seperti Kementerian Pengajian Tinggi (KPT), Kementerian Pembangunan Usahawan dan Koperasi (KUSKOP), universiti dan Institut Koperasi Malaysia (IKMa) menambah baik modul, program dan pelan tindakan bagi meningkatkan aktiviti keusahawanan koperasi pada masa hadapan.

Kata Kunci: Institut Pengajian Tinggi; Keusahawanan; Koperasi Siswa; Minat

Abstract

The Institute of Higher Learning is one of the institutions responsible for improving knowledge and skills related to entrepreneurship. Entrepreneurship is very important because it will help students create employment opportunities while reducing the unemployment rate in the future. However, students who involved in entrepreneurial activities are not encouraging. Cooperative is a medium to cultivate entrepreneurial activities. Although the number of students is very

---

¹Institut Koperasi Malaysia (IKMa)

Corresponding Author:

^{1*}Mohamad Haniff Mohamad Hashim, Institut Koperasi Malaysia (IKMa)
Email: haniff@ikma.edu.my

large in a university, the involvement of students involved in cooperative entrepreneurial activities still low. Therefore, this study was conducted to identify the attributes, factor leads to entrepreneurship activities, and cooperative entrepreneurship activities by members of student cooperatives (KOSISWA). Data collection involved quantitative method through questionnaires. The scope of the study is KOSISWA members located in Public Institutes of Higher Learning (IPTA) throughout Malaysia. The respondents involved were 230 members. From the regression analysis, the study found that the most significance factor that led to entrepreneurial activities of KOSISWA members is passion. The findings of this study will help stakeholders such as the Ministry of Higher Education (MHE), Ministry of Entrepreneur Development and Cooperatives (MEDAC), universities and Malaysia Institute of Cooperative to improve modules and programs related to entrepreneurship cooperative in the future.

Keywords: Institute of Higher Learning; Entrepreneurship; Student Cooperatives; Passion

Cite This Article:

Mohamad Haniff Mohamad Hashim, Mohd Zaib Mat Yunus & Salwani Ali. 2022. Penglibatan Mahasiswa dalam Kosiswa di Institut Pengajian Tinggi Awam. *Asian Journal of Civilization Studies*. (AJOCS), 4(2): 30-42

PENGENALAN

Keusahawanan di Malaysia telah bermula sejak zaman Kesultanan Melaka sewaktu penduduk tempatan menjalankan aktiviti perniagaan bersama pedagang asing. Selepas Malaysia mencapai kemerdekaan antara dasar yang diperkenalkan merupakan Dasar Ekonomi Baru (1971-1990), Dasar Pembangunan Negara (1990-2000), Wawasan 2020 dan lain-lain. Keusahawanan di Malaysia memfokuskan kepada penglibatan Bumiputera dalam bidang keusahawanan sebelum, semasa dan selepas DEB dilancarkan. Pelancaran DEB bertujuan untuk meningkatkan penglibatan Bumiputera dalam bidang keusahawanan. Matlamat utama DEB adalah untuk memberi tumpuan kepada dua aspek iaitu pembasmian kemiskinan melalui peningkatan pendapatan dan memberi peluang pekerjaan tanpa mengira kaum serta penyusunan semula masyarakat Bumiputera bagi menangani ketidakseimbangan ekonomi antara kaum.

Sejak itu, kerajaan Malaysia mula memberikan perhatian kepada aktiviti keusahawanan sehinggalah ke hari ini. Bagi memperkasakan keusahawanan ini kerajaan telah menubuhkan Kementerian Pembangunan Usahawan (KPU) sebagai badan khusus untuk menggalakkan perkembangan keusahawanan pada 1995. Malaysia berubah daripada masyarakat bumiputera yang makan gaji kepada masyarakat yang bekerja sendiri. Ini secara tidak langsung menggalakkan masyarakat berniaga dan menjadi usahawan. Sehubungan itu, pelbagai dasar kerajaan diperkenalkan supaya bidang keusahawanan dijadikan pilihan dengan membangunkan minat keusahawanan dalam kalangan pelajar sekolah, universiti dan masyarakat (Bukryman et al., 2008).

Terkini “Malaysia Negara Keusahawanan Unggul 2030” merupakan tema baharu dalam Dasar Keusahawanan Nasional (DKN) yang telah dilancarkan pada Julai 2019 bermatlamat menggerakkan ekonomi negara. DKN merupakan dasar pertama yang komprehensif dalam menjadikan Malaysia sebuah negara keusahawanan unggul menjelang 2030. Secara keseluruhan, dasar yang diperkenalkan ini bertepatan khususnya kepada golongan belia atau generasi muda meningkatkan penglibatan dalam bidang keusahawanan. Golongan belia juga

perlu berfikiran positif dan berpandangan bahawa bidang perniagaan bukan hanya sebagai sumber pendapatan semata-mata tetapi sebagai pencipta pekerjaan sekali gus memacu ekonomi negara

Sejak koperasi diperkenalkan, terdapat lebih 14 ribu buah koperasi telah ditubuhkan dengan penglibatan anggota seramai 6 juta orang (SKM, 2020). Koperasi disertai oleh golongan wanita, belia, profesional dan lain-lain bagi memenuhi keperluan dan menyelesaikan masalah setempat masyarakat. Dengan adanya koperasi, golongan belia khususnya akan dapat mempelajari banyak pengetahuan dan kemahiran seperti tadbir urus, kewangan, perancangan strategik dan sebagainya. Pengetahuan dan kemahiran yang dipelajari nanti akan dapat digunakan dalam alam pekerjaan ataupun apabila mereka menjadi seorang usahawan kelak.

Para pelajar boleh menyertai koperasi sekolah untuk memahami perkara berkaitan koperasi. Mereka dilibatkan dalam aktiviti perniagaan sekolah mereka seperti kedai buku, dobi, kafeteria, mesin layan diri dan lain-lain. Bagi mahasiswa pula, mereka berpeluang terlibat dalam koperasi melalui koperasi siswa ataupun KOSISWA yang turut menjalankan aktiviti perniagaan sama seperti koperasi sekolah. Penglibatan pelajar dan mahasiswa dalam koperasi akan memberi nilai tambah seperti soft skill, kemahiran mengurus, berkomunikasi dan sebagainya sekali gus memberi peluang untuk meningkatkan peribadi sendiri (Hashim et al., 2021).

PERMASALAHAN KAJIAN

Keusahawanan bukanlah sesuatu perkara yang baharu dalam kalangan mahasiswa. Walau bagaimanapun, mereka berpandangan bahawa bidang tersebut tidak memberikan jaminan masa depan yang cerah seperti bekerja makan gaji dalam sektor awam atau pun swasta (Yep Putih, 1985). Justeru pengangguran dalam kalangan siswazah masih berlarutan disebabkan mereka tidak mendapat peluang pekerjaan. Secara asasnya, KPT menyasarkan sistem pendidikan baharu bertujuan menyemai minda usahawan dalam sistem pendidikan tinggi dan mewujudkan ekosistem yang kondusif bagi melahirkan 'penjana pekerjaan' dan bukan 'pencari pekerjaan' (Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia 2015-2025, Kementerian Pendidikan Tinggi Malaysia).

Kajian oleh Abdul Said & Razhan (2017) menerangkan bahawa keusahawanan merupakan bidang kerjaya yang amat penting di Malaysia. Didapati aktiviti keusahawanan sangat penting dalam membantu kebolehpasaran siswazah sekali gus memenuhi hasrat kerajaan untuk melahirkan masyarakat yang progresif dan berpendapatan tinggi. Jabatan Perangkaan Malaysia mentakrifkan siswazah sebagai individu berumur 15 tahun dan lebih dan memperoleh sijil dari universiti, kolej, politeknik, badan yang diiktiraf atau setaraf dengan tempoh pengajian sekurang-kurangnya dua tahun.

Jadual 1: Statistik Siswazah Menganggur 2017-2019

Bil	Tahun	Siswazah Menganggur	Kadar Pengangguran (%)
1.	2019	170,300	3.9
2.	2018	161,300	3.9
3.	2017	154,000	4.0

(Sumber: Jabatan Perangkaan Malaysia 2019)

Jadual 1 menunjukkan maklumat bilangan dan peratus pengangguran siswazah. Ini menunjukkan bahawa terdapat pertambahan bilangan siswazah menganggur sepanjang tempoh tiga (3) tahun bermula 2017 sehingga 2019. Didapati kadar peratusan pengangguran siswazah pada 2019 adalah sama dengan tahun sebelumnya. Walau bagaimanapun, kadar bilangan siswazah menganggur di Malaysia naik sebanyak 90,000 orang pada tahun 2019 berbanding tahun sebelumnya. Antara punca dikenal pasti menyebabkan masalah ini ialah peningkatan dalam pengambilan pelajar ke IPT Awam (IPTA) dan IPT Swasta (IPTS).

Daripada segi penglibatan dalam koperasi oleh mahasiswa pula, data daripada Suruhanjaya Koperasi Malaysia (2020) menyatakan bahawa keanggotaan siswazah dalam koperasi adalah rendah iaitu 2,598 orang untuk tahun 2017, 2,972 orang untuk tahun 2016, dan 3,445 orang untuk 2015. Ini menunjukkan bahawa perlunya faktor yang mendorong mahasiswa menyertai koperasi untuk dikenal pasti agar penglibatan mereka dalam koperasi dapat dipertingkatkan. Maklumat ini juga penting kerana dengan menggalakkan mahasiswa berkoperasi, ia akan membantu mereka mempelajari ilmu kepimpinan, keusahawanan dan pengurusan sekali gus membantu mereka menjadi usahawan kelak.

Oleh itu, terdapat keperluan agar penyelidikan ini dijalankan. Ini bagi melihat apakah faktor yang mendorong kepada aktiviti keusahawanan koperasi anggota KOSISWA. Ini akan membantu pemegang taruh seperti pihak KPT, KUSKOP, pihak IPT dan agensi kerajaan berkaitan untuk merangka pelan tindakan yang komprehensif bagi meningkatkan penglibatan mahasiswa dalam keusahawanan sekali gus mengurangkan kadar pengangguran jika tidak mendapat pekerjaan kelak. Oleh itu, kajian yang melibatkan aktiviti keusahawanan ini amat relevan dan tepat pada masanya.

OBJEKTIF KAJIAN

Objektif kajian ini dicapai melalui objektif berikut:

- i) Mengenal pasti faktor-faktor yang mendorong kepada penglibatan mahasiswa dalam aktiviti keusahawanan dalam KOSISWA.
- ii) Mengenal pasti faktor utama yang mendorong kepada penglibatan mahasiswa dalam aktiviti keusahawanan dalam KOSISWA.

SOROTAN KAJIAN

Terdapat banyak sorotan kajian dan kajian lepas yang berkaitan dengan aktiviti keusahawanan. Antaranya ialah:

i. Aktiviti Keusahawanan dalam IPT

Antara kaedah untuk membangunkan ekonomi negara supaya lebih berdaya saing dan berdaya tahan melalui pembudayaan keusahawanan daripada peringkat sekolah menengah ke peringkat IPT. IPT merupakan tempat yang paling sesuai untuk memupuk minda keusahawanan graduan bagi melahirkan lebih ramai usahawan siswazah (Hardy & Razmi, 2014).

Secara umumnya, KPT Malaysia telah mewujudkan Dasar Pembangunan Keusahawanan IPT 2010 bagi tujuan untuk menggalakkan dan memantapkan pembangunan keusahawanan yang lebih terancang dan holistik dalam kalangan mahasiswa IPT tempatan. Antara inisiatif dilaksanakan ialah menubuhkan Pusat Keusahawanan bagi merencanakan aktiviti keusahawanan yang juga merupakan satu proses memupuk dan melahirkan pelajar untuk berniaga (Husaini et al., 2009).

Institusi pengajian tinggi adalah tempat yang paling sesuai untuk memupuk minda keusahawanan graduan bagi melahirkan lebih ramai usahawan siswazah (Hardy & Razmi, 2014). Ini selari dengan kajian oleh Byers (2003) menyatakan bahawa Institut Pengajian Tinggi berupaya membantu pelajar-pelajar dalam bidang keusahawanan sama ada secara langsung atau tidak langsung. Antaranya melalui penubuhan kelab usahawan untuk pelajar, menerapkan ilmu keusahawanan dalam kurikulum, menganjurkan program seminar dan pelbagai lagi.

Selain itu, kerajaan melalui Kementerian Pengajian Tinggi (KPT) adalah dengan menggalakkan pembangunan kurikulum keusahawanan di institusi pengajian tinggi di Malaysia (Ismail et.al, 2010). Tujuan utama untuk memberi pendedahan, kesedaran, kemahiran dan pengetahuan berkaitan keusahawanan serta membudayakan keusahawanan dalam diri mahasiswa.

ii. Faktor Pendorong Aktiviti Keusahawanan

Bagi melahirkan seorang usahawan yang berjaya, ia bukan sahaja disebabkan oleh ciri-ciri personaliti tetapi juga dipengaruhi oleh faktor-faktor lain. Menurut Ab. Aziz (2015), beliau menyatakan bahawa seorang usahawan seharusnya memiliki ciri-ciri personaliti semula jadi tetapi turut dipengaruhi oleh faktor-faktor lain seperti kemahiran, pengaruh ahli keluarga dan pengalaman. Secara umumnya, faktor pendorong tersebut sama ada daripada faktor dalaman individu dan persekitaran (Khaairuddin, 1996).

a) Faktor Bantuan Kewangan

Menurut Yahya (2014), terdapat beberapa buah agensi yang bertanggungjawab dalam pembangunan usahawan dan bakal-bakal usahawan Bumiputera di Malaysia iaitu Tabung Ekonomi Usaha Niaga (TEKUN), Majlis Amanah Rakyat (MARA), UDA Holdings Bhd, Bank Pembangunan, SME Bank, Perbadanan Nasional Berhad (PNS), Bank Rakyat, Jabatan Pembangunan Koperasi (JPK), Institut Koperasi Malaysia (IKM) dan Syarikat Pembangunan Ekonomi Negeri (SEDCs).

b) Faktor Pengetahuan

Faktor pengetahuan yang dimiliki oleh usahawan turut dikaji oleh Azmi et al. (2012). Faktor ini dikaji kerana ia mendorong sesebuah PKS itu menjadi mantap dan berjaya. Justeru itu, pengkaji berpendapat bahawa kejayaan sesebuah PKS itu bermula dengan ilmu pengetahuan, iaitu pembelajaran ataupun kemahiran yang dimiliki secara formal ataupun tidak formal. Samerjan (2007) dalam kajiannya pula mendapati bahawa pengetahuan dan kemahiran boleh dipelajari secara formal atau tidak formal.

c) Faktor Kemahiran

Menurut Mohd Osman (2007) kemahiran merupakan asas penting kepada segala aktiviti pekerjaan yang dilakukan ialah kemahiran. Setiap usahawan memerlukan kemahiran bagi memastikan pengurusan syarikat diuruskan secara sempurna dan secara tidak langsung memastikan usahawan tersebut memahami dan meminati bidang yang diceburinya. Kemahiran keusahawanan merupakan kemahiran penting yang harus dimiliki oleh pelajar sama ada peringkat pengajian rendah atau pengajian tinggi (Othman et al., 2003).

d) Faktor Minat

Minat keusahawanan atau kecenderungan dikenal pasti sebagai faktor motivasi yang mempengaruhi individu untuk meneruskan sesuatu usaha keusahawanan (Hisrich et al., 2008). Minat dalam keusahawanan juga boleh didorong oleh sesebuah keluarga yang terlibat dalam perniagaan. Kajian oleh Bardai (2000) menyatakan bahawa kegagalan dalam bidang keusahawanan akan wujud sekiranya tiada minat yang mendalam dimiliki oleh individu tersebut.

e) Faktor Ganjaran

Menurut Yep Putih (1985), beliau menyatakan bahawa ganjaran dalam bentuk wang dan pencapaian merupakan dorongan kepada usahawan untuk memulakan perniagaan. Sebaliknya, Charles Banfe (1991) mendapati bahawa 80 peratus daripada usahawan berpandangan ganjaran dalam bentuk pencapaian perniagaan adalah lebih utama berbanding wang atau keuntungan. Kajian yang dijalankan oleh Suaibah et al., (2007) ke atas usahawan wanita yang mendaftar di bawah persatuan atau pertubuhan mendapati mereka akan mendapat ganjaran tertentu seperti bantuan pembiayaan modal.

f) Faktor Dorongan

Faktor latar belakang usahawan menjadi faktor yang terpenting dalam mendorong seseorang itu menceburi bidang keusahawanan (Zafir & Fazilah, 2003). Latar belakang ini dilihat daripada dua aspek iaitu faktor latar belakang keluarga dan faktor latar belakang akademik. Latar belakang memainkan peranan penting dalam kejayaan setiap

usahawan. Latar belakang keluarga yang sememangnya menceburi bidang perniagaan menjadi faktor utama seseorang usahawan itu berjaya.

g) Faktor Teknologi

Penggunaan Internet dan Teknologi Maklumat dan Komunikasi (ICT) mampu memberi kelebihan kepada pengguna dan keusahawanan (Essalaar et al., 2008). Smallbone et al., (2002) menyatakan teknologi berfungsi meluaskan pasaran melalui penyaluran maklumat tentang produk dan mengurus niaga dalam talian.

h) Faktor Sikap

Mohd Osman (2007) juga ada menyenaraikan beberapa sikap yang perlu ada dalam diri seseorang usahawan yang berjaya iaitu seperti sikap berdikari, kecekalan, kreatif, inovasi, suka akan cabaran, berimpian dan cita-cita, melihat dan merebut peluang, yakin terhadap keupayaan diri, sikap bersemangat tinggi dan bertenaga, rajin dan mempunyai daya inisiatif.

METODOLOGI KAJIAN

Kajian yang dijalankan ini bertujuan untuk mengenal pasti demografi, ciri-ciri usahawan, faktor pendorong keusahawanan dan penglibatan dalam keusahawanan koperasi. Penyelidikan ini menggunakan kaedah kuantitatif. Bagi kajian ini, pengumpulan data menggunakan borang soal selidik sebagai instrumen kajian. Ia melibatkan dua bahagian iaitu demografi responden, ciri-ciri usahawan, faktor pendorong dan penglibatan dalam keusahawanan koperasi. Soal selidik dalam kajian ini dibangunkan oleh penyelidik berdasarkan sorotan literatur dan kajian lepas. Borang soal selidik mengandungi tiga bahagian iaitu :

- i. Bahagian A : Demografi responden.
- ii. Bahagian B : Faktor Pendorong dan Penglibatan dalam Aktiviti Keusahawanan

Penyelidik menggunakan skala likert lima mata untuk mengukur setiap pernyataan item pemboleh ubah yang dikaji. Jadual 3 menunjukkan skala likert lima mata yang digunakan dalam soal selidik kajian ini iaitu (1) Sangat Tidak Setuju, (2) Tidak Setuju, (3) Neutral, (4) Setuju dan (5) Sangat Setuju. Unit analisis kajian ini ialah anggota dan Anggota Lembaga Koperasi (ALK) KOSISWA yang aktif di Seluruh Malaysia. Pemilihan sampel pula dibuat secara bukan rawak dan bersasar kerana penyelidik tidak mempunyai senarai populasi anggota KOSISWA.

Perisian G-Power juga telah digunakan untuk menentukan saiz sampel yang minimum. Dengan menjalankan analisis 'priori' menggunakan perisian G-Power, V3 Software, pengiraan minimum sampel untuk kajian ini telah dilaksanakan. Jumlah sampel yang diperlukan untuk kajian ini hanyalah 160 sahaja. Walau bagaimanapun, jumlah keseluruhan responden yang berjaya diperoleh adalah seramai 230 orang.

Daripada segi kutipan data pula, penyelidik telah mendapatkan maklumat responden melalui pos, drop and collect, online dan temu bual secara bersemuka. Sebanyak 900 borang soal selidik diedarkan kepada responden. Sebanyak 245 soal selidik berjaya dikutip kembali selepas 8 bulan (Jan – Ogos 2020). Walau bagaimanapun, hanya 230 borang soal selidik boleh digunakan untuk dianalisis. Analisis data pula menggunakan perisian Statistical Package for Social Sciences (SPSS) versi 21.0.

DAPATAN KAJIAN

Dapatan daripada analisis yang telah dijalankan diperincikan seperti berikut:

A. Demografi Responden

Jadual 2: Maklumat Demografi Responden

Bil	Demografi		Bilangan	Peratusan (%)
1.	Jantina	Lelaki	79	34.3
		Perempuan	151	65.7
2.	Umur	20 tahun ke bawah	45	19.6
		21-25 tahun	173	75.2
		26-30 tahun	6	2.6
		31-35 tahun	1	4
		36-40 tahun	3	1.3
		40 tahun ke atas	2	0.9
3.	Bangsa	Melayu	218	94.8
		Cina	3	1.3
		India	4	1.7
		Lain-lain	5	2.2
4.	Kelayakan Akademik	STPM	18	7.8
		Diploma	61	26.5
		Sarjana Muda	132	57.4
		Sarjana	11	4.8
		Lain-lain	8	3.5
5.	Jawatan dalam Koperasi	Pengerusi	11	4.8
		Setiausaha	6	2.6
		Bendahari	7	3.0
		ALK	45	19.6
		Anggota Biasa	161	70.0

Berdasarkan jadual di atas, analisis mendapati jumlah keseluruhan responden ialah seramai 230 orang. Responden perempuan ialah seramai 151 orang (65.7%) berbanding lelaki 79 orang (34.3%). Julat umur yang paling ramai ialah antara 21-25 tahun (75.2%). Hasil analisis juga

mendapati bangsa Melayu merupakan bangsa majoriti merangkumi 94.8% daripada keseluruhan responden. Selain itu, dapatan menunjukkan lebih separuh daripada responden mempunyai kelayakan akademik sarjana muda dan ke bawah (91.7%). Analisis mendapati anggota biasa (70%) merupakan responden tertinggi bagi kajian ini.

B. Analisis Faktor Pendorong dan Penglibatan Anggota dalam KOSISWA

Jadual 4: Purata Min Pemboleh ubah Tidak Bersandar dan Bersandar

Pemboleh ubah Tidak Bersandar			
Bil.	Dimensi	Alpha Cronbach	Min
1.	Ganjaran	0.863	4.12
2.	Minat	0.934	4.06
3.	Sikap	0.884	4.05
4.	Dorongan	0.875	3.88
5.	Pengetahuan	0.871	3.78
6.	Teknologi	0.883	3.68
7.	Kemahiran	0.706	3.63
8.	Bantuan Kewangan	0.835	3.42
Pemboleh ubah Bersandar			
Bil.	Dimensi	Alpha Cronbach	Min
1.	Penglibatan dalam Keusahawanan Koperasi	0.971	3.42

Terdapat lapan dimensi dalam pemboleh ubah tidak bersandar dalam kajian ini. Setiap dimensi mempunyai lima pernyataan/item. Purata min tertinggi ialah Ganjaran (4.12), diikuti minat (4.06), dan sikap (4.05). Dimensi selebihnya mempunyai purata min empat dan ke bawah. Manakala, dimensi pemboleh ubah bersandar iaitu penglibatan dalam keusahawanan koperasi mempunyai lapan pernyataan/item. Purata untuk penglibatan dalam keusahawanan koperasi ini ialah 3.42.

Dapatan ini membuktikan bahawa persepsi responden terhadap tiga faktor ini merupakan faktor yang mendorong kepada penglibatan dalam aktiviti keusahawanan anggota KOSISWA. Ia selari dengan dapatan daripada Yep Puteh (1985) dan Charles Banfe (1991) bagi faktor ganjaran, Hisrich et.al., (2008) dan Ariffin & Sabaruddin yang melihat faktor Minat sebagai pendorong aktiviti keusahawanan. Manakala, Mohd Diah (2007) pula menyatakan sikap merupakan faktor pendorong bagi aktiviti keusahawanan.

C. Analisis Regresi Berganda

Menurut Sekaran dan Bougie (2010), nilai signifikan $p=0.05$ atau kurang ialah tahap konvensional yang diterima pakai dalam bidang sains sosial. Berdasarkan jadual, dapatan menunjukkan faktor pengetahuan, kemahiran dan minat ialah signifikan hubungannya dengan penglibatan dalam aktiviti keusahawanan koperasi.

Jadual 5: Hasil Analisis Regresi Berganda

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	
	B	Std. Error	Beta			
	(Constant)	-.098	.380		-.259	.796
	B_Kewangan	-.022	.097	-.017	-.226	.821
1	Pengetahuan	.313	.132	.214	2.366	.019
	Kemahiran	.160	.097	.127	1.651	.100
	Minat	.432	.146	.319	2.971	.003
	Ganjaran	-.113	.157	-0.72	-.720	.472
	Dorongan	.038	.130	.027	.291	.771
	Teknologi	.115	.112	.087	1.207	.305
	Sikap	-.008	.145	-.006	-.057	.954

a. *Dependent variable*: Penglibatan dalam Keusahawanan Koperasi

Berdasarkan jadual 5, didapati faktor minat, pengetahuan dan sikap merupakan faktor yang signifikan. Walau bagaimanapun, faktor utama menyumbang kepada penglibatan dan aktiviti berkoperasi ini ialah Minat. Dapatan ini selari dengan kajian yang dijalankan oleh Wan Hashim (2008), Ab. Aziz (2015) dan Khairuddin (1996) yang menyatakan bahawa faktor minat, pengetahuan dan kemahiran signifikan dengan kajian berkaitan keusahawanan.

Dapatan ini disebabkan oleh minat diperlukan untuk melakukan aktiviti dan terlibat dalam sesuatu kegiatan. Tanpa minat, mahasiswa tidak akan memberikan komitmen untuk menjalankan program, aktiviti dan perniagaan. Tanpa pengetahuan yang baik juga akan memberikan mahasiswa tidak tahu bagaimana menguruskan koperasi dan perniagaannya. Kemahiran juga diperlukan dalam berkoperasi seperti kemahiran kepimpinan, keusahawanan, soft skill, tadbir urus dan sebagainya. Ketiga-tiga faktor ini dilihat perlu diambil kira bagi menggalakkan mahasiswa berkoperasi semasa mereka belajar.

Oleh itu, dapat disimpulkan bahawa bagi meningkatkan penglibatan mahasiswa dalam keusahawanan koperasi, antara cadangan yang boleh dilaksanakan ialah pembudayaan dan pengenalan program berbentuk asas berkaitan keusahawanan dan koperasi perlu dilaksanakan bagi memupuk minat mahasiswa. Selain itu, bilangan program berkaitan keusahawanan dan

koperasi juga perlu ditingkatkan bagi memastikan pengetahuan dan kemahiran mereka dapat dipertingkatkan.

KESIMPULAN

Secara keseluruhannya, KOSISWA menjadi satu platform untuk mahasiswa menimba pengalaman dan ilmu dalam aktiviti keusahawanan. Platform inilah yang dapat memacu aktiviti keusahawanan secara berkumpulan. Berdasarkan dapatan kajian, pihak berkepentingan perlu melaksana dan meningkatkan jumlah program dan bagi menarik minat, menambah pengetahuan dan meningkatkan kemahiran berkaitan keusahawanan dan koperasi. Ini penting bagi menambah bilangan mahasiswa untuk terlibat dalam aktiviti keusahawanan dan koperasi sekali gus membantu mahasiswa melengkapkan diri untuk menjadi usahawan kelak.

RUJUKAN

- Abdullah, M.S. (2015). Faktor-faktor yang mempengaruhi pelajar-pelajar Diploma Kejuruteraan Politeknik dalam menceburi bidang keusahawanan. Universiti Tun Hussein Onn Malaysia
- Ab.Aziz, Y. (2015). Teori dan amalan keusahawanan. Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ali, A.M., Som, H.M., Bujang, S.M., & Abu Bakar, T.S. (2004). Aktiviti Keusahawanan di Kalangan Ibu Tunggal di Johor: Kajian terhadap Faktor Penglibatan dan Kejayaan dalam bidang perniagaan. *Jurnal Kemanusiaan*, 2(2), 53-75.
- Ariffin, S., & Sabaruddin, A.S. (2002). Keusahawanan: Rahsia ke puncak kejayaan. Prentice Hall Pearson Malaysia Sdn.Bhd.
- Barjoyai Bardai. (2000). Keusahawanan dan perniagaan bahagian 1. Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Boon, Y.B., & Bohari, S.B. (2016). Kesiediaan untuk menceburi bidang keusahawanan di kalangan pelajar-pelajar Bumiputera tingkatan empat di tiga buah sekolah sekitar Skudai, Johor. Universiti Teknologi Malaysia.
- Bukryman Sabri, Nurizan Yahaya, Samir Muhazzab, Naimah Mohd Salleh, Mansor Abu Talib, Adlina Abd Halim, Roselee Shah Shahrudin, Afida Mastura, Mohd Salleh Bacho, Mohamed Azrul Syam dan Hemalatha Mahenthiran. (2008). Laporan Kajian Aspirasi Keusahawanan Belia Terhadap Memupuk Budaya Keusahawanan Ke Arah Menuju Pencapaian Wawasan 2020. Institut Penyelidikan Pembangunan Belia Malaysia
- Charles Banfe. (1991). Entrepreneur: From zero to hero. Van Nostrand Reinhold.
- Dewan Bahasa dan Pustaka. (2005). Kamus dewan (edisi empat). Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Hardy, & Razmi. (2014). Graduate entrepreneurs' creation: A case of Universiti Technology MARA, Malaysia. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 8(23), 15-20.
- Husaini, M. H., & Anuar. (2009). Kemahiran Keusahawanan: Satu Kajian Analisis Kandungan Buku-Buku Teks, Prosiding Skiks. Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor (KUIS).
- Hamzah, M. R., Daud, K. A. K., Ismail, N., Ahmad, N., & Nordin, N. (2009). Tahap pengetahuan dan minat pelajar Universiti Malaysia Perlis terhadap bidang keusahawanan:

- Satu tinjauan ke arah pembentukan teknosahawan Universiti Malaysia Perlis. Jabatan Percetakan Negara.
- Hashim, M. H. M., Shaik, A. R. A. R., Ariffin, A., Hassan, S. K. A., Rashid, R., Ab Rahman, M. F., & Baharudin, N. (2021). Penglibatan belia dalam pengurusan tertinggi koperasi. *Al-Qiyam International Social Science and Humanities Journal*, 4(1), 74-87.
- Ismail, Ab. Rahman (2009). *Melangkah Ke Alam Keusahawanan*. Utusan Publications and Distributors Sdn Bhd.
- Jaafar, R. (2017). Program Tunas Mekar: tinjauan di negeri Pulau Pinang. *ESTEEM Journal of Social Sciences and Humanities*, 1, 39-49.
- Khaairuddin Khalil. (1996). *Keusahawanan sebagai kerjaya*. Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Keat, O. Y., Selvarajah, C., & Meyer, D.(2011). Inclination towards entrepreneurship among university students: An empirical study of Malaysian university students. *International Journal of Business and Social Science*, 2(4).
- Kementerian Pengajian Tinggi Malaysia. (2010). *Pelan pembangunan pendidikan Malaysia 2015-2025*.
<https://www.moe.gov.my/en/muat-turun/penerbitan-dan-jurnal/pppm-2015-2025-pt>
- Kementerian Pembangunan Usahawan dan Koperasi. (2019). *Dasar keusahawanan nasional 2030*.
[https://www.medac.gov.my/admin/files/med/image/portal/Dasar%20Keusahawanan%20Nasional%20\(DKN\)%202030.pdf](https://www.medac.gov.my/admin/files/med/image/portal/Dasar%20Keusahawanan%20Nasional%20(DKN)%202030.pdf)
- K. P.(2018). Bilangan dan peratus graduan warganegara Malaysia mengikut kategori IPT berdasarkan taraf pekerjaan. Kementerian Pendidikan Malaysia.
<http://103.86.130.60/xmlui/bitstream/handle/123456789/63255/7.7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Mohd Diah. (2007). *Kesediaan pelajar tahun akhir fakulti pendidikan Universiti Teknologi Malaysia untuk menceburi bidang keusahawanan*. Universiti Teknologi Malaysia.
- Mohd Makhbul, Z., & Mohamad Hasun, F. (2003). *Menjadi usahawan*. PTS Publications & Distributors Sdn. Bhd.
- Nadzri, S., Shamsudin, S. M., & Sabri, M. F. M. (2014). *E-proceedings of the conference on management and muamalah*.
- Osman, M. H. (2007). *Faktor-faktor yang telah mendorong graduan dan alumni Universiti Teknologi Malaysia menceburi bidang keusahawanan*. Universiti Teknologi Malaysia.
- Othman, N. H., Pihie, Z. A. L., Nazri, M. I., & Tarmizi, R. A. (2003). Aplikasi model KOLB dalam program keusahawanan remaja. *Jurnal Teknologi*, 49(64).
- Suruhanjaya Koperasi Malaysia. (2010). *Dasar koperasi negara 2011-2020*.
<https://www.skm.gov.my>.
- Smallbone, D., North, D., Baldock, R., & Ekanem, I. (2002). *Encouraging and supporting enterprise in rural areas: Report to the small business service*. London: Centre for Enterprise and Economic Development Research, Middlesex University.
- Ursachi, G., Horodnic, I. A., & Zait, A. (2015). How reliable are measurement scales? external factors with indirect influence on reliability estimators. *Procedia Economics and Finance*, 20, 679-686.
- Wan Hashim, W.N.D. (2008). *Faktor penghalang terhadap kesediaan menjadi usahawan*. Universiti Teknologi Malaysia.

Yep Putih. (1985). *Keusahawanan*. Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur.

Yusof, N., Jamaluddin, Z., & Lazim, N. M. (2013). Persepsi pelajar prasiswazah terhadap kebolehpasaran graduan dan persaingan dalam pasaran pekerjaan. *Malaysian Journal on Student Advancement*, (16).